

Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, po 1924-03-12, iš Radviliškio - į Būgius

Mano laiškutį apie visus reikalus gausi gal vėliau už šį - aną įmečiau Kaune išvažiuodamas.

Mano laiškutį apie visus reikalus gausi gal vėliau už šį - aną įmečiau Kaune išvažiuodamas. Bet mano „greitasis“ traukinys pavėlavo visą valandą (į Kauną važiuojant buvo garvežys sulūžęs), tai dabar turiu malonumo Radvilišky laukti ištisas 7 valandas. O arkliai buvo užusakyti traukiniui, kur ateina į Subačių 6 val.[.] o dabar ten būsiu 2-3 val. naktį.

Nežinau, kas čia besugalvoti.

Na, Kaune reikalus ir likvidavau[,] ir pradėjau. Kaune mane visi užpuolė, kad aš sutikčiau paduoti prašymą į Kauno universitetą [1]. Čia agitavo ir Krėvė, ir Tadas, ir Vaclovas, net senis Jablonskis buvo specialinai pasikvietęs, kad tuo reikalu pasikalbėt. Aš ilgai galvojau, bet galų gale su ju išvadžiojimais sutikau (taip pat ir Rimka kalbėjo).

Tai dar teks atlikti visą procedūrą.

Mat jų statutu einant dabar reikia[,] taip sakant[,] „habilituotis“[,] tai yra parašyti dvi įžengiamoji paskaiti ir atsiųsti universitetui (fakultetui). Viena temą turiu aš pats pasirinkti, kitą pasiūlys universitetas. Aš pasiūliau „Literatūros mokslo uždaviniai ir metodai“, o dėl tos temos, kur duos fakultetas, tai irgi tariaus privačiu būdu su Krėve [2]. „Profesoriauti“ geriau[,] negu redakcijoje sėdėt. Visų pirma, kai kartą ten atsisėdi - jau iš ten iškraštyti nebe taip lengva. Antra[,] į savaitę skaityt reikia tik 3-4 val., o pagrindinės algos duoda 700 litų. Aš manau, kad tai būtų gerai. Per vasarą pabūtum Klaipėdoj, o rudenį keltumies į Kauną. Jeigu į Kauną ir nesikeltum, vis tiek „habilituodamos“ įgyčiau privatdocento teises, kuriomis vėliau būtų galima reikale pasinaudoti. Tai tu nepyksti, kad su tavim nepasitaręs tai padariau[?]

Dėl buto Kaune - tai man suieškos jį vilkolakininkai. Sutkus ir Co mane kvietė išimtinai pas juos dirbti, garantuodami pagrindinės algos 800 litų. Dėl Sutkaus ir Co aš laikiaus ir tebesilaikau rezerve. Bet man griaudu pasidarė, kaip širdingai mane sutiko studijos mokiniai, kviesdami, kad aš pas juos skaityčiau paskaitas. Nors ir su rezervu, bet ir jiems aš žadėjau „profesoriauti“. Manau, kad nusprendus ten keltis, jie būtų mums kur nors išlups. O „habilituotis“ aš manau, kad pavyks tikrai. Tuomet dar šiek [tiek] priklausys priėmimas nuo Mykolo Birž. Aš pas jį nebuvau, bet su Vaclovu labai širdingai kalbėjau. Jis sako, kad Mykolas mane remia, o daugiau neprietelių fakultete[,] berods[,] visai neturiu (gal tik Volteris)[.]

Šitose derybose, vizituose, santykiuos su „Ketur. vėj.“, Herbačiausku, [,]Vilkolakiu[“], operninkais - taip ir praslinko visas laikas.

Tik šiuo kartu - nepaprasta - nei vieno karto negirtuokliavom.

Visos dienos praėjo labai rimtam ūpe, nors miegot daugiau 5-6 val. ir netekdavo. Tavo ir Zosės visus reikalus atlikau (smulkmenos pirmame laiške)[.]

O tavęs aš jau vėlei labai pasiilgau, taip noris juo greičiau būti pas tave!

Tau daug daug labų dienų nuo Adolfo, Tado, Vaclovo, brolio Juozo, Pronskaus, Julytės ir dar kažkas ten siuntė - jau net nepamenu.

Bučiuoju Tave, Vandukėli[,] ilgiuos ir bučiuoju.

Tavo Bol

KOMENTARAI

- [1] „Norėdamas gauti galimybės laikyti paskaitas Lietuvos universitete, prašau man nurodyti temą viešai paskaitai privatdocento teisėms įgyti.
Iš savo pusės aš pasiūlau Fakultetui leisti man padaryti įžengiamąją paskaitą tema „Literatūros mokslo uždaviniai ir metodai““ (Balio Sruogos pareiškimas Lietuvos universiteto Humanitarinių mokslų fakultetui, 1924-03-09, Kaunas, in: „Balio Sruogos asmens byla“, in: VU A, f. R 856, b. K-1399, l. 30, 1r).
- [2] „Gerbiamajam Baliui Sruogai
Humanitarinių mokslų fakultetas pavedė man pranešti Tamstai, jog privatdocento teisėms įgyti Fakultetas nustato Tamstai dvi paskaitas šitokiomis temomis:
1) Literatūros mokslo uždaviniai ir metodai,
2) Mokslo hipotezės apie rusų bylinių kilmę.
Humanitarinių mokslų Fakulteto
Dekanas Mykolas Biržiška“ (Mykolo Biržiškos pranešimas Baliui Sruogai, 1924-04-09, Kaunas, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 976, l. 1r).
„Turbūt pravedė dalyką Krėvė ir Biržiškai. Artimi santykiai su profesorių tėvais rišo mane per 5 generacijas Vieکشniuose. Vaclovas buvo vienas iš artimesnių Balio draugų, Mykolas – tuo metu hum. fak. dekanas. Uždėjo Baliui pareigą parašyti habilitacijos darbą. Mus tas net užgavo, bet man aišku: į Balį žiūrėta kaip į „enfant terrible“ [*pranc* =baisus vaikas], norėjo, kad dar panaudotų savo žinias iš lietuvių tautosakos, dainų poetikos, kol jų nepamiršo, kad nepradėtų blaškytis, o taip pat, kad per daug į puikybę nesikeltų... Bet jis vis blaškėsi“ (Vandos Sruogienės laiškas Algijui Samulioniui, iš Čikagos – į Vilnių, 1978-03-11, [pasirašytas mašinraštis], in: *LLTI TS*, l. 1r).
Balys Sruoga dirbo daug ir įtemptai, kaip ir rengdamas daktaro disertaciją: „Sruoga! Tu taip jau įsivarei darbuos, kad, anot žmonių, net per rimtas palikęs“ (Fausto Kiršos atvirlaiškis Baliui Sruogai, iš Karlsbado – į Klaipėdą, 1924-05-30, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 762, nr. 2, l. 1v).
„Atsimenu, koku atsidėjimu jis rašė universiteto pareikalautą habilitacijos darbą. Pats reikalavimas buvo nemalonus: Balys ką tik buvo gavęs daktaro laipsnį, lituanistine tema parašęs disertaciją viename geriausių Europos universitetų, pas garsųjį mokslininką, o neseniai profesorių kėdėse atsisėdę net ne savo srities specialistai, patys nei doktorato darbų, nei habilitacijos neatlikę, jį privertė dar įrodinėti savo mokslinius sugebėjimus (prisiminkime: lietuvių literatūros katedros vedėjas buvo teisininkas Mykolas Biržiška, dėstytojas – kun. Tumas, tiktai baigęs kunigų seminariją)“ (Vanda Sruogienė, „Iš mūsų bendro gyvenimo“, in: Balys Sruoga mūsų atsiminimuose, Vilnius: Regnum fondas, 1996, p. 119).